

TALLINNA POLÜTEHNILINE INSTITUUT
Poliitilise ökonoomia kateeder

TEMAATILINE PLAAN

kapitalismi poliitilise ökonoomia
seminariõppusteks

(tehnilistele teaduskondadele)

Tallinn
1969

ARKK

ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
Кафедра политической экономики

ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН
семинарских занятий по политической
экономии капитализма

(для технических факультетов)

На эстонском языке

ARHIIVKOGU

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Koostaja V. Garina.

Vastutav toimetaja T. Härm

Trükkimisele antud 1. IX 69. Faber 60x84/16
Trükipg. 1,75. Tingpg. 1,63. Tiraaž 1500
TPI rotaprint. Tallinn, Pikk jalg 14
Tell. 338. Tasuta

SISSEJUHATUS

Nõukogude kõrgemate õppeasutuste ülesandeks on ette valmistada kvalifitseeritud kaadrit, kes heade erialaste teadmiste kõrval tunneks hästi ka ühiskonna arenemise seaduspärasusi. Poliitiline ökonomia uuribki majandusseadusi, mis valitsevad materiaalsete hüvede tootmist ja jaotamist inimühiskonnas tema mitmesugustel arenemisastmetel.

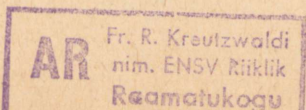
Poliitiline ökonomia on marksistlik-leninliku teooria üks tähtsamaid komponente. Marksistliku majandusteooria tundmine võimaldab mõista majanduselu mitmesuguseid nähtusi ja protsesse, avastada nendevahelisi põhjuslikke seoseid, näha ette ühiskonna arenemise kaiku tulevikus.

TPI tehnikateaduskondade päevase ja õhtuse osakonna üliõpilased õpivad kapitalismi poliitilist ökonomiat 5. semestril. Semestri konkreetne tööjaotus ja maht määratakse kindlaks teaduskonna tunniplaanis ja kateedri poolt koostatavas kalenderplaanis. Semester lõpeb eksamiga.

Üliõpilaste kohustuslike teadmiste maht poliitilises ökonomias on kindlaks määratud NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt kõrgematele õppeasutustele kinnitatud poliitilise ökonomia kursuse programmis (Poliitilise ökonomia kursuse programm kõrgematele õppeasutustele (100 ja 140 tundi) Tallinn 1967).

Poliitilise ökonomia õppimise peameetodiks on süsteemikindel iseseisev töö raamatutega. Auditooriumis toimuva plaanipärase õppetöö peavormideks on loengud ja seminarid.

Poliitilise ökonomia seminaride ülesandeks on kinnistada ja süvendada teoreetilisi teadmisi, mida üliõpilased on omandanud loengutel ning programmis ettenähtud algallikate ja muude õppematerjalide iseseisval läbitöötamisel. Ühtlasi on seminarid üliõpilaste iseseisva töö kontrollimise ja suunamise oluliseks vormiks. Kapitalistlikku tootmisviisi kä-

sitleva poliitilise ökonomia kursuse seminarid peavad arenadama üliõpilaste oskust kasutada marksistlik-leninliku poliitilise ökonomia teoreetilisi seisukohti kaasaegse kapitalismi majanduselu nähtuste analüüsimisel, õpetama lühidalt ja selgelt väljendama oma mõtteid ning julgelt ja teadlikult kritiseerima marksismile võõraid ideid, kasvatama huvi ühiskondlik-poliitilise kirjanduse süstemaatilise lugemise vastu.

Seminar täidab ainult siis temale pandud ülesanded, kui kõik üliõpilased sellest aktiivselt osa võtavad. Selle eelduseks on põhjalik ettevalmistumine seminariks, mille hulka kuulub ka olulisemate algallikate konspkteerimine. Kirjanduse konspkteerimine tagab õppetööks vajaliku materjali sügavama mõistmise ja kindlama omandamise. Enne seminariks vajalike algallikatega tutvumist on otstarbekohane vastav osa õpikust ja loengukonspktist läbi lugeda. See võimaldab algallikate lugemisel keskendada tähelepanu tähtsamatele küsimustele ning paremini mõista nende sisu ja tähtsust. Kasulikke nõuandeid kirjanduse konspkteerimise kohta võib leida järgmistest töödest: A. R a u d, "Kuidas Karl Marxi "Kapitali" lugeda, õppida ja konspkteerida", Tartu 1961; U. M e r e s t e, "Üliõpilastööde koostamise metoodikast", V ptk. (TPI rotaprint), Tallinn 1969; "Как изучать первоисточники в курсах общественных наук", Казань 1965 jt.

Ettevalmistus seminarideks lõpeb sellega, et loetud kirjanduse ja konspktide alusel mõeldakse läbi vastused kõigile seminarikava küsimustele.

Poliitilise ökonomia seminaride peamiseks vormiks on sõnavõttud ja diskussioonid. Kasutatakse referaate, programmeeritud õppusi, teste jms. Konkreetne vorm sõltub käsitletava materjali iseloomust, ulatusest ja tähtsusest. Näitlikud referaaditeemad on esitatud seminarikavades, kuid õppejõud võib vastavalt vajadusele anda ka teisi aktuaalseid teemasid.

On soovitatav, et üliõpilased teeksid seminaril tähtsamate küsimuste kohta märkmeid, mis hiljem aine kordamisel on heaks abimaterjaliks.

Seminarid on arvestuslikud. See tähendab, et üliõpila-

sed, kellel on tekkinud seminaride osas võlgnevusi (puudumise või seminariks puuduliku ettevalmistumise tõttu), peavad need semestri jooksul likvideerima. Selleks esitab üliõpilane õppejõule kirjanduse konsekti ning õppejõud kontrollib küsitluse teel või kirjaliku kontrolltöö kaudu tema teadmisselle teema osas, milles on võlgnevus. Seminari võlgnevuse likvideerimata jätmisel üliõpilast eksamisessioonile ei lubata.

Seminari kirjandus on valitud põhimõttel, et üliõpilane saaks selle läbitöötamisel vajaliku ülevaate käsitletava teema põhiküsimustest. Kohustuslik kirjandus on tähistatud tärnikesega *.

Aine põhjalikumaks omandamiseks ning vabariigi materjale ja TPI profiili arvestades on seminarikavades soovitatud ka täiendavat kirjandust. Eriti tarvilik on see abimaterjalina referaatide koostamisel ja nende oponeerimisel seminarides.

Üliõpilastel, kes tunnevad suuremat huvi kapitalismi poliitilise ökonomia vastu, on soovitav tutvuda regulaarselt vastava majandusalase perioodikaga, eeskätt ajakirjadega "Мировая экономика и международные отношения", "За рубежом", "Экономические науки" jt.

Eestikeelsetest õpikuteest võib osaliselt kasutada NSV Liidu TA Majanduse Instituudis koostatud õpiku "Poliitiline ökonomia" viimast, ümbertöötatud ja täiendatud trükki, mis ilmus Eesti Riikliku Kirjastuse väljaandel 1963. aastal. Kahjuks on osa õpiku materjalidest vananenud. Soovitav on kasutada uuemaid õpikuid, nagu Э. Я. Б р е г е л ь, "Политическая экономика. Капиталистический способ производства". Изд. "Мысль", Москва 1968 jt.

Heaks abimaterjaliks on ka mitmesugused teatmeteosed: "Большая Советская Энциклопедия", "Политэкономический словарь", "Краткий экономический словарь", "Eesti nõukogude entsüklopeedia", "Väike majandusteaduslik leksikon" jt.

Materjali poliitilise ökonoomia mitmesuguste kodanlike, reformistlike ja revisionistlike teooriate kohta leidub järgmistes kogumikes: "Критика современных буржуазных, реформистских и ревизионистских теорий по вопросам политической экономики", Харьков 1963; В.И. Д о к у к и н, "Современная буржуазная политическая экономика на службе монополий", Москва 1966; "Критика буржуазной политической экономики", Москва 1967; М.Н. Р ы н д и н а, "Критика современных буржуазных теорий о развитии экономики капитализма", Москва 1967; Г.И. С п и ж а н к о в а, "Критика современных буржуазных и реформистских экономических теории", Москва 1968 jt.

Statistilist materjali leidub kogumikus "Мир капитализма", Москва 1965; "Страны социализма и капитализма в цифрах", Москва 1966; "Мировая экономика", Москва 1967; "Справочник пропагандиста-международника", Москва 1968; "Экономика стран мира", Москва 1968 jt.¹

Seminari kestuse määrab vooru juhendav õppejõud vastavalt kalenderplaanile.

Teema: POLIITILISE ÖKONOOMIA AINE JA MEETOD

Põhiküsimused

1. Materiaalne tootmine ja selle osa inimühiskonna arengus. Tootmise, jaotuse, vahetuse ja tarbimise vahetused.
2. Ühiskonna arenemise spetsiifilised ja üldised majandusseadused. Majandusseaduste tunnetamine ja kasutamine.
3. Poliitilise ökonoomia aine määratlus. Poliitilise ökonoomia meetod.
4. Marksistlik-leninliku poliitilise ökonoomia tähtsus kapitalistliku ühiskonna revolutsioonilise ümberkujundamise ning sotsialismi ja kommunismi ülesehitamise seisukohalt.

---

¹ Seminariõppusteks vajalikku kirjandust ja näitlikke õppevahendeid on võimalik kasutada poliitilise ökonoomia kabinetis A₃-211.

- * K.Marx, Poliitilise ökonomia kriitikast. Sissejuhatus. Tallinn 1965.
- * K.Marx, Kapital, I kd. Eessõna esimesele trükile. Järeلسõna teisele trükile. Tallinn 1953.
- * F.Engels, Anti-Dühring, teine osa, I.ptk. Objekt ja meetod. Tallinn 1954.
- * V.I.Lenin, Retsensioon. A.Bogdanov. Majandusteaduse lühikursus. Teosed, 4. kd.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm. Sissejuhatus, esimene osa, I: teine osa, V, §3. Tallinn 1968.
- * Teadusliku kommunismi rajaja. Teesid Karl Marxi 150. sünniaastapäevaks. Tallinn 1968.
- A.Köörna, Marksistliku majandusõpetuse võidukäik. "Eesti Kommunist" 1968, nr. 4.
- E.Loone, Kuidas areneb ühiskond? "Küsimused ja vastused" 1968, nr. 6.
- A.Raud, Karl Marxi majandusõpetuse kujunemisest ja arenemisest. Tallinn 1960, lk. 3-16.
- Л.Леонтьев, "Капитал" К.Маркса и его место в истории. "Мировая экономика и международные отношения" 1966, № 9.
- А.Смирнов, В.Кашин, Предмет и метод политической экономии. "Экономические науки" 1968, № 8.

Teema: KAUBATOOTMINE. RAHA

Põhiküsimused

1. Kaubamajanduse põhijooned. Lihtne ja kapitalistlik kaubamajandus, nende ühised jooned ja erinevused. Kaubatootmise üldine iseloom kapitalismi tingimustes.
2. Kaup ja selle omadused.
3. Kaubas kehastunud töö kahesugune iseloom. Vastuolu eratöö ja ühiskondliku töö vahel.

4. Referaat - Kauba väärtuse suurus:
  - a) individuaalne ja ühiskondlikult vajalik tööaeg;
  - b) tööviljakus, töö intensiivsus ja kauba väärtuse suurus;
  - c) lihtne ja komplitseeritud töö.
5. Väärtusvormide arenemine ja raha tekkimine. Väärtus ja hind.
6. Referaat - Raha olemus ja funktsioonid:
  - a) kauba ja raha ühtsus ja erinevus;
  - b) raha funktsioonid;
  - c) paberraha;
  - d) ringluseks vajalik raha hulk.
7. Väärtusseaduse toime lihtsa kaubatootmise tingimustes. Väärtusseaduse osa kapitalismi tekkimises ja arenemises.

K i r j a n d u s

- * K.Marx, Kapital, I kd., 1. ja 3 ptk. Tallinn 1953.
- * V.I.Lenin, Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., I osa; II ptk., XIII osa. - Teosed, 3. kd.
- * V.I.Lenin, Karl Marx, osa - Väärtus. - Teosed, 21.kd.
- A.Molvõgin, Millal võeti kasutusele rahamärgid? "Küsimused ja Vastused" 1967, nr. 6.
- L.Pagland, Kaubatootmine. Kaup ja väärtusseadus. "Loenguid kapitalismi poliitilisest ökonoomiast". TRÜ rotaprint, Tartu 1968.
- G.Rekker, Raha ja raha funktsioonid. "Loenguid kapitalismi poliitilisest ökonoomiast". TRÜ rotaprint, Tartu 1968.
- В. Афанасьев, Отправной пункт политической экономики, "Вопросы экономики" 1968, № 5.

Teema: KAPITAL JA LISAVÄÄRTUS. KAPITALISMI
PÕHILINE MAJANLUSSEADUS

Põhiküsimused

1. Raha muundumine kapitaliks. Kapitali üldvalem ja selle vastuolu.

2. Referaat - Tööjõud kui kaup:
  - a) tööjõu muutumine kaubaks;
  - b) tööjõu väärtus. Tegurid, mis määravad tööjõu väärtuse suuruse;
  - c) tööjõu tarbimisväärtus.
3. Palk kui tööjõu väärtuse ja hinna muundunud vorm.
4. Lisaväärtuse tootmine:
  - a) tööjõu kui kauba väärtus ja tööliste tööga loodav väärtus;
  - b) vajalik ja lisatöö; lisaväärtus;
  - c) kapitalistliku eksploateerimise iseärasused.
5. Kapitali olemus. Püsiv- ja muutuvkapital.
6. Lisaväärtuse norm ja mass ning nende kasv kapitalismi arenemisega.
7. Absoluutne ja relatiivne lisaväärtus.
8. Referaat - Kaasaegse teaduslik-tehnilise revolutsiooni saavutuste kasutamine töötajate eksploateerimise astme tõstmiseks.
9. Lisaväärtuse tootmine kui kapitalismi põhiline majandusseadus. Lisaväärtusteooria tähtsus proletariaadi majanduslikule ja poliitilisele võitlusele.

K i r j a n d u s

- *K.Marx, Kapital, I kd., 4. ptk., §1-3; 5.-6. ptk.; 7.ptk., §1; 8. ptk., §1; 9.-14. ptk.; 17.-20. ptk.
Tallinn 1953.
- *V.I.Lenin, Karl Marx, osa - Lisaväärtus. - Teosed, 21.kd.
- *V.I.Lenin, Higi väljapressimise "teaduslik" süsteem. - Teosed, 18. kd.
- *V.I.Lenin, Tööliste palgad ja kapitalistide kasum Venemaal. - Teosed, 18. kd.
- *Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, I. Tallinn 1968.

- K. Indre, Kapital ja lisaväärtus. "Loenguid kapitalismi poliitilisest ökonomiast". TRÜ rotaprint, Tartu 1968.
- L. Kahk, Psühholoogia ja kasumid, "Rahva Hääl", 7. I 1966.
- K. Kask, Tööstustöölise majanduslikust olukorrast kodanlikus Eestis. Tallinn 1957, lk. 63.
- Г. Данилин, Что происходит на капиталистическом рынке труда? "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 10.
- М. С. Драгилев, Б. И. Мохов, П. А. Кашутин, Современные вопросы политической экономики капитализма, гл. II и III, Москва 1967.
- "Капитал" К. Маркса и проблемы современного капитализма, гл. XIII, Москва 1968.
- М. Мошенский, Заработная плата при капитализме. "Экономические науки" 1968, № 9.
- М. Мошенский, Теория прибавочной стоимости и современные методы капиталистической эксплуатации. "Мировая экономика и международные отношения" 1966, № 12.
- И. Е. Рудакова, Проблемы производства рабочей силы в США на современном этапе. Москва 1967.
- И. Тамарин, Научно-техническая революция и обострение противоречий капитализма. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 4.
- В. Цема, Потогонные системы в современной капиталистической промышленности. "Экономические науки" 1968, № 6.
- Ю. Шейнин, Научно-техническая революция и некоторые проблемы современности. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 2.

Teema: KAPITALISTLIKU AKUMULATSIOONI ÜLDINE
SEADUS

Põhiküsimused

1. Kapitalistliku akumulatsiooni olemus ja tegurid. Kapitali orgaaniline struktuur. Kapitali kontsentreerumine ja tsentraliseerumine.

2. Kapitalistliku akumulatsiooni protsess ja reservtöö-armee tekkimine. Suhtelise ülerahvastuse kolm põhivormi. Osaline tööpuudus.

3. Kapitalistlik rahvastusseadus. Malthuse ja kaasaegsete maltuslaste reaktsiooniliste rahvastusteooriate kriitika.

4. Referaat. - Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus:

- a) kapitalistlik akumulatsioon ning proletariaadi olukorra suhteline ja absoluutne halvenemine;
- b) töörahva proletariseerumise intensiivistumine tänapäeva kapitalistlikus ühiskonnas;
- c) proletariaadi klassivõitlus elatustaseme tõstmise eest. Kapitali sunnitud järeleandmised töörahvale.

K i r j a n d u s

- * K.Marx, Kapital, I kd., 21., 22. ja 23. ptk. §1-4; 24.ptk., §7. Tallinn 1953.
- * V.I.Lenin, Vaesumine kapitalistlikus ühiskonnas.-Teosed, 18. kd.
- * V.I.Lenin, Arvude keel. - Teosed, 19. kd.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, I. Tallinn 1968.
- H. Allik, Võrdlusi tööstustöölise elatustasemest Eestis. Tallinn 1957.
- V.Klauson, Rahva hüvanguks, III ptk. Tallinn 1967, lk.27-45.
- S.Kutsar-Zabrodskaja, Eestimaa Kommunistlik Partei 1940.aasta revolutsioonis. Tallinn 1960, lk.21-27.

- V.Moik, Milline on töölisnoorte olukord kapitalistlikes maades? "Küsimused ja Vastused" 1968, nr.5.
- U.Polisinski, Kas maailma ähvardab ülerahvastuse oht? "Küsimused ja Vastused" 1966, nr.4.
- S.Raudsepp, Milline on USA tööliste elatustase? "Küsimused ja Vastused" 1968, nr.8.
- G.Rekker, Töölisperekondade tulud ja kulud kodanlikus Eestis. Majandusteaduslikke töid IV. Tartu 1962, lk. 123-141.
- G.Soljus, Kodanlike riikide maksusüsteemist. "Noorte Hääl", 6. III 1968.
- М.Драгилев, Всеобщий закон капиталистического накопления. "Экономические науки" 1968, № 10.
- М.С.Драгилев, Н.И.Мохов, П.А.Кашутин, Современные вопросы политической экономии капитализма, IV глава, Москва 1967.
- М.Драгилев. Эволюция классовой структуры буржуазного общества. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 5.
- "Капитал" К.Маркса и проблемы современного капитализма, гл. XIII, Москва 1968.
- О.Сальковский, Социальная политика современного буржуазного государства. "Мировая экономика и международные отношения" 1966, № 9; см. также 1968, № 3.
- Ю.Чаплыгин, Безработица - спутник капитализма. "Экономическая газета" 9.IV 1968, стр. 6.

Teema: KASUM JA TOOTMISHIND

Põhiküsimused

1. Kapitalistlikud tootmiskulud ja kasum. Kasumi mass ja kasuminorm: tegurid, mis avaldavad mõju kasuminormile.
2. Keskmise kasuminormi kujunemine ja kauba väärtuse muundumine tootmishinnaks.
3. Referaat - Keskmise kasuminormi seaduse toime omapära kaasaajal.
4. Keskmise kasuminormi langemise tendentsi seadus.

K i r j a n d u s

- * K.Marx, Kapital, III kd., 1. ja 9. ptk. Tallinn 1962.
- * F.Engels, Lisa "Kapitali" III köitele, §1 (vt. K.Marx, "Kapital", III kd.).
- K.Kask, Tööstustöoliste majanduslikust olukorrast kodanlikus Eestis. Tallinn 1957, lk. 64-65.
- М.С.Драгилев, Н.И.Мохов, П.А.Кашутин. Современные вопросы политической экономики капитализма, глава V. Москва 1967.
- "Капитал" К.Маркса и проблемы современного капитализма, гл. X. Москва 1968.

Teema: KAUBANDUSKAPITAL JA KAUBANDUSLIK KASUM.
LAENUKAPITAL JA LAENUPROTSENT

Põhiküsimused

1. Kaubanduskapitali olemus kapitalismi tingimustes. Kaubanduslik kasum. Ringluskulud.
2. Kapitalistlikus kaubanduses töötavate tööliste ja teenistujate eksploateerimise iseärasused.
3. Laenukapital kapitalistlikus ühiskonnas. Kasumi jagunemine ettevõtjatuluks ja protsendiks.
4. Kapitalistlik krediit ja selle vormid.
5. Aktsiaselts ja aktsiakapital.
6. Referaat - "Kapitali demokratiseerimise" teooria ja "rahvakapitalismi" teooria kriitika.

K i r j a n d u s

- * K.Marx, Kapital, III kd., 16., 17. ja 21. ptk. Tallinn 1962.
- Н.Васильев. Теория "народного капитализма" - новейший вариант буржуазной апологетики. "Вопросы экономики" 1965, № 3.
- О.Васильев, Мифы и действительность. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № II.

Teema: MAARENT. KAPITALISMI ARENEMINE PÕLLUMAJAN-
DUSES

Põhiküsimused

1. Kapitalistliku maarendi tekkimine. Rent ja rendimaks. Hüpoteekvõlgnevus.
2. Monopol maale kui majanduse objektile ja diferentsiaalmaarent. Diferentsiaalmaarent I ja II.
3. Maaeranduse monopol ja absoluutne maarent. Maa hind.
4. Kapitalismi arenemise üldised seaduspärasused ja iseärasused põllumajanduses.
5. Referaat - Rent ja agraarsuhted kaasajal.

K i r j a n d u s

- * K.Marx, Kapital, III kd., 38., 39. ja 45. ptk. Tallinn 1962.
- * V.I.Lenin, Kapitalismi arenemine Venemaal, II ptk., XIII osa. - Teosed, 3. kd.
- * V.I.Lenin, Agraarküsimused ja "Marxi arvustajad", I ja II ptk. - Teosed, 5. kd.
- * V.I.Lenin, Uusi andmeid kapitalismi arenemisseadustest põllumajanduses, VII, VIII ja IX ptk. - Teosed, 22. kd.
- R.Antons, Agraarsuhted kodanlikus Eestis, V. ptk. Tallinn 1957.
- U.Polisinski, Kuidas areneb USA põllumajandus? "Küsimused ja Vastused" 1968, nr. 3.
- H.Tiido, Talurahva olukorrast kodanlikus Eestis. Tallinn 1957.

М.С.Драгилев, Н.И.Мохов, П.А.Кашутин, Современные вопросы политической экономии капитализма, глава VII. Москва 1967.

"Капитал" К.Маркса и проблемы современного капитализма, гл. XI-XII. Москва 1968.

В.Мартынов, Семейная рента и цена земли. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 5.

М.Меньшикова, Фермы продолжают исчезать. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 1.

Teema: ÜHISKONDLIKU KAPITALI TAASTOOTMINE.
MAJANDUSKRIISID

Fõhiküsimused

1. Ühiskondlik koguprodukt ja selle koosseis väärtuse järgi ning naturaalvormis. Ühiskondliku tootmise kaks alajaotust.

2. Realiseerimistingimused kapitalistliku lihtsa ja laiendatud taastootmise puhul.

3. Kapitalistliku ühiskonna natsionaalne tulu. Natsionaalse tulu jaotamine ja ümberjaotamine.

4. Kapitalistliku taastootmise antagonistlikud vastuolud ja ületootmise majanduskriiside paratamatus. Majanduskriiside peamine põhjus.

5. Referaat - Kapitalistliku taastootmise tsükliline iseloom.

K i r j a n d u s

- * K.Marx, Kapital, II kd., 20. ptk., §1-3; 21. ptk., §3, (esimene näide). Tallinn 1958.
- * F.Engels, Anti-Dühring, kolmas osa, II ptk. Tallinn 1954, lk. 234-252.
- * V.I.Lenin, Niinimetatud turgude-küsimuse kohta: I-III osa. - Teosed, 1. kd.
- * V.I.Lenin, Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., VI ja VIII osa. - Teosed, 3. kd.

* V.I.Lenin, Veel realiseerimisteooria küsimusest. - Teosed, 4.kd.

* V.I.Lenin, Kriisi õppetunnid. - Teosed, 5. kd.

* Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa I ja IV. Tallinn 1968.

U.Polisinski, Kas majanduskriise on võimalik vältida? "Küsimused ja Vastused" 1967, nr. 12.

Валовый продукт и национальный доход стран несоциалистического мира (1950-1967 гг.). "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 5.

Teema: IMPERIALISMI PÕHITUNNUSED

Põhiküsimused

1. Lenini imperialismiteooria kui K.Marxi majandusõpetuse arendus ja jätk. V.I.Lenini teose "Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium" ajalooline tähtsus.

2. Monopolistlike tööstuskoondiste olemus ja põhivormid. Konkurentsivõitluse vormid ja meetodid imperialismiajastul.

3. Pankade uus osa imperialismi ajal. Finantskapitali kujunemine ja olemus.

4. Referaat - Finantsoligarhia ja tema majandusliku valitsemise meetodid.

5. Kapitali väljavedu imperialismi tingimustes ja selle iseärasused kaasajal.

6. Rahvusvahelised monopolid. Maailma majanduslik jaotamine kapitalistide liitude poolt.

7. Maailma territoriaalse jaotamise lõpuleviimine ja võitlus maailma ümberjagamise eest. Imperialismi koloniaalsüsteem.

8. Kapitalistliku maailmamajanduse süsteemi kujunemine ja selle arengu seaduspärasused.

9. Lisaväärtuse tootmise ja jaotamise iseärasused imperialismi tingimustes.

- * V.I.Lenin, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, I-VI ptk. - Teosed, 22. kd.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, I ja IV. Tallinn 1968.
- * Kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamise avaldus (1960.a. nov.); I osa. 1957.a. ja 1960.a. Moskvas toimunud kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamiste dokumendid. Tallinn 1964.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I osa. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 160-164.
- * L.I.Brežnev, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, §2 ja 4. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 9-12 ja 17-21.
- E.Brandt, Eesti majanduse olukorrast kodanliku diktatuuri perioodil. Tallinn 1955.
- A.Kõrge, Lisaväärtuse seaduse toime iseärasused kaasajal. TPI rotaprint. Tallinn 1969.
- A.Raadik, Kodanliku Eesti sõltuvusest imperialistlikest suurriikidest. Tallinn 1957.
- O.Sepre, Kodanliku Eesti sõltuvus imperialistlikest maadest. Tallinn 1964.
- М.Барабанов, В.И.Ленин об американском империализме. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № II.
- Ю.Васильчук, "Капитал" К.Маркса и современная теория капиталистической прибыли и цен. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 3.
- М.С.Драгилев, Н.И. Мохов, П.А.Кашутин, Современные вопросы политической экономики капитализма, гл. У и VI. Москва 1967.
- И.К.Верещагин, Закон прибавочной стоимости в условиях современного капитализма, II глава, Москва 1966.

- С.Л.Выгодский, Новые тенденции в вывозе капитала. "Мировая экономика и международные отношения" 1966, № 2.
Как изучать первоисточники в курсах общественных наук, IO.
Казань 1965.
- "Капитал" К.Маркса и проблемы современного капитализма, гл. VI, VII, X. Москва 1968.
- Г.Куторжевский. Экономические признаки империализма и их проявление в современных условиях. "Экономические науки" 1969, № I.
- В.Мотылев, Марксистско-ленинское учение о мировом капиталистическом хозяйстве: система категорий. "Экономические науки" 1968, № 4.
- М.Г.Мошенский, Марксова теория прибавочной стоимости и современность. Москва 1967.
- А.Покровский, Монополистический капитал Франции: прошлое и настоящее. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 2.
- А.Покровский, Путь развития монополистического капитала в Италии. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 3.
- А.М.Румянцев, Ленинский этап в развитии политической экономики, глава I. Москва 1967.
- И.Соколов. Ленинский анализ монополистического капитализма и современность. "Коммунист" 1967, № 12.
- Учение В.И.Ленина об империализме и современность. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 5.
- Е.Хесин, Ленинская характеристика британского империализма и его современные позиции. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № I.
- В.Шенаев, В.И.Ленин о германском империализме и современный империализм ФРГ. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 12.
- В.Шильдкрут, Монополистическое ценообразование. "Экономическая газета", 15.1У 1968, стр. 44-45.

Põhiküsimused

1. V.I.Lenin imperialismi ajaloolisest kohast. Imperialism kui monopolistlik kapitalism.
2. Imperialism kui roiskuv, parasitlik kapitalism.
3. Referaat - Kaks tendentsi tootlike jõudude arenemises imperialismi tingimustes.
4. Imperialism kui surev kapitalism.
5. Kapitalismi ebaühtluse majandusliku ja poliitilise arenemise seaduse toime spetsiifiline iseloom imperialismi tingimustes ja tema osa ülemaailmse revolutsioonilise protsessi arenemises.

K i r j a n d u s

- * V.I.Lenin, Euroopa Ühendriikide loosungist. - Teosed, 21.kd.
- * V.I.Lenin, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, VII-X ptk. - Teosed, 22.kd.
- * V.I.Lenin, Imperialism ja sotsialismi lõhenemine. - Teosed, 23. kd.
- * V.I.Lenin, Materjale partei programmi revideerimise kohta. - Teosed, 24. kd.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, I ja IV. Tallinn 1968.
- * Kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamise avaldus (1960.a.nov.), I osa. 1957.a. ja 1960.a.Moskvas toimunud kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamiste dokumendid. Tallinn 1964.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I,osa. NLKP kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk.160-164.
- * L.I.Brežnev, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, §2, 4 ja 5. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 9-12 ja 17-29.

- I.Volkov, Ülemaailmne revolutsiooniprotsess kaasajal. "Eesti Kommunist" 1967, nr. 3.
- Э.Плетнев, Рабочая аристократия: место в производстве, роль в политической и социальной жизни. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 5.
- Учение В.И.Ленина об империализме и современность. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 5.
- Ю.Шейнин, Научно-техническая революция и некоторые проблемы современности. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 2.
- Ю.Шишков, Теория "ультраимпериализма" и современность. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 4.

Teema: KAPITALISMI ÜLDKRIISI OLEMUS, MAAILMA
LÕHENEMINE KAHEKS ÜHISKONDLIK-MAJAN-
DUSLIKUKS SÜSTEEMIKS JA NENDEVAHELINE
VÕITLUS

Põhküsimused

1. Kapitalismi üldkriisi olemus, põhijooned ja etapid:
  - a) kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärk ülemaailmses ulatuses;
  - b) kapitalismi üldkriisi avaldumine majanduse alal, poliitikas ja kodanlikus ideoloogias;
  - c) kapitalismi üldkriisi etapid. Kolmanda etapi iseärasused.

2. Kahe vastandliku ühiskondlik-majandusliku süsteemi vahetõrge ja võitlus kaasajal. Kahe maailmasüsteemi vahelise majandusliku võitluse ja sotsialistliku maailmasüsteemi kasvu mõju kapitalistliku majanduse sisevastuolude teravnemisele.

3. Referaat - Kahe majandussüsteemi konvergenstiteooria kriitika.

K i r j a n d u s

- * V.I.Lenin, Kiri Ameerika töölistele. - Teosed, 28. kd.
- * V.I.Lenin, VK(b)P programmi projekt. - Teosed, 29. kd.

- * V.I.Lenin, Kommunistliku Internatsionaali II kongress 19. juulist 7.augustini 1920. Ettekanne rahvusvahelisest olukorrast ja Kommunistliku Internatsionaali põhiülesannetest 19. juulil. - Teosed, 31. kd.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, IV. Tallinn 1968.
- * Kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamise avaldus (1960.a.nov.). 1957.a. ja 1960.a. Moskvast toimunud kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamiste dokumendid. Tallinn 1964.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I osa. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 160-164.
- * L.I.Brežnev, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressil, I osa, §2, 4 ja 5. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 9-12 ja 17-29.
- V.Kingissepp, Kellele iseseisvus, kellele ike. Tallinn 1946.
- A.Kõõrna, Kooseksisteerimine ja võitlus. Tallinn 1965.
- M.Pesti, Rahvuslik reetmine "rahvusluse" sildi all, VIII ptk. Tallinn 1960.
- U.Polisinski, Mida väidab kahe majandussüsteemi konvergentsteooria? "Küsimused ja Vastused" 1968, nr. 5.
- U.Polisinski, Milline on Nõukogude Liidu kogutoodang USA-ga võrreldes? "Küsimused ja Vastused" 1968, nr.7.
- I.Volkov, Ülemaailmne revolutsiooniprotsess kaasajal. "Eesti Kommunist" 1967, nr.3.
- Э.Брегель, Теория конвергации двух экономических систем. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № I.
- А.П.Бутенко, Две мировые системы, закономерности и тенденции их развития. Москва 1967.
- С.Выгодский, Экономическая основа кризиса мирового капитализма. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № II.

В.И.Докукин, На службе монополий. (Критика современных буржуазных концепций развития двух мировых систем.) Москва 1966.

Я.Котковский, Современные условия экономического соревнования СССР с США. "Вопросы экономики" 1967, № 4.

И.М.Ирачковская, Общий кризис капитализма. Москва 1967.

Учение В.И.Ленина об империализме и современность. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 5.

В.Чепраков, Теория конвергенции и действительность. "Вопросы экономики" 1968, № 2.

Teema: RIIKLIK-MONOPOLISTLIKU KAPITALISMI ARENEMINE

Põhiküsimused

1. Monopolistliku kapitalismi ümberkasvamine riiklik-monopolistlikuks kapitalismiks.
2. Riiklik-monopolistliku kapitalismi arenemise põhisuunad.
3. Riiklik-monopolistlik kapitalism ja agraarsuhted.
4. Tootmise ühiskonnastamine ning kapitalismi põhivastuolu süvenemine riiklik-monopolistliku kapitalismi tingimustes.

K i r j a n d u s

- * F.Engels, Anti-Dühring, kolmas osa, II ptk. Tallinn 1954.
- * V.I.Lenin, Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, VII-X ptk. - Teosed, 22. kd.
- * V.I.Lenin, Ähvardav katastroof ja kuidas selle vastu võidelda. - Teosed, 25. kd.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, IV. Tallinn 1968.
- * Kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamise avaldus (1960.a.nov.), I osa. 1957.a. ja 1960.a. Moskvast toimunud kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamiste dokumendid. Tallinn 1964.

- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I osa, NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 160-164.
- * L.I.Brežnev, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, §2. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 9-12.
- N.Inozemtsev, Riiklik-monopolistlik kapitalism ja kodanlike ideoloogide väljamõeldised. "Rahva Hääl", 25.VIII 1965.
- E.Inti, Majanduse arengu reguleerimine kapitalimaades. "Eesti Kommunist" 1968, nr.3.
- Kapitalistliku maailma militariseerimine. "Küsimused ja Vastused" 1967, nr.8.
- G.Rand, Mis läheb maksma relvastumine? "Küsimused ja Vastused" 1968, nr.6.
- Д.Альтер, Регулирование и программирование капиталистической экономики: сущность, методы, противоречия. "Мировая экономика и международные отношения", 1968, № I.
- И.К.Верещагин, Закон прибавочной стоимости в условиях современного капитализма, III и IV гл. Москва 1966.
- М.С.Драгилев, Новые тенденции в развитии капиталистической экономики. Москва 1966.
- М.С.Драгилев, Н.И.Мохов, П.А.Кашутин, Современные вопросы политической экономики капитализма, гл. VII. Москва 1967.
- "Капитал" К.Маркса и проблемы современного капитализма, гл. XI, XIII, XIV. Москва 1968.
- А.Куликов, Развитие государственно-монополистического капитализма. "Экономические науки", № II.
- И.Соколов, Государственно-монополистическая собственность. "Мировая экономика и международные отношения". 1968, № 2.
- Учение В.И.Ленина об империализме и современность. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 5.

Е.Хмельницкая, Историческое место государственно-монополистического капитализма. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 9.

Teema: IMPERIALISMI KOLONIAALSÜSTEEMI KRIIS JA
LAGUNEMINE. ARENEVATE MAADE MAJANDUSE
ISEÄRASUSED

Põhiküsimused

1. Koloniaalsüsteemi kriis ja lagunemine.
2. Neokolonialism, selle olemus ja meetodid.
3. Referaat - Noorte rahvusriikide kaks arenemisteed. Riigi progressiivsete sotsiaal-majanduslike abinõude osa mittekapitalistliku arenemise kindlustamisel.
4. Nõukogude Liidu ja teiste sotsialistlike maade abi vabanenud maade rahvastele rahvusliku majanduse arendamisel ja nende võitluses rahvusvaheliste monopolide ülevõimu vastu.

K i r j a n d u s

- * V.I.Lenin, Marksismi karikatuurist ja "imperialistlikust ökonomismist". - Teosed, 23.kd.
- * V.I.Lenin, Kommunistliku Internatsionaali II kongress 19. juulist 7.augustini 1920. Ettekanne rahvusvahelisest olukorrast ja Kommunistliku Internatsionaali põhiülesannetest 19. juulil. - Teosed, 31. kd.
- * V.I.Lenin, Kommunistliku Internatsionaali III kongress 22.juunil - 12.juulil 1921. Ettekanne VKP taktika kohta 5. juulil. - Teosed, 32.kd.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, IV ja VI. Tallinn 1968.
- * Kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamise avaldus (1960.a.nov.), IV osa. 1957.a. ja 1960.a.

Moskvas toimunud kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamiste dokumendid. Tallinn 1964.

* Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I osa. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 160-164.

* L.I. Brežnev, NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, §4. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 17-21.

Neokolonialism on rahvaste verivaenlane. "Eesti Kommunist" 1968, nr.6.

NSV Liidu koostöö arenevate maadega. "Küsimused ja Vastused" 1967, nr.11.

G.Rekker, Imperialismi koloniaalsüsteemi lagunemine ja neokolonialism. "Edasi", 17.IX 1968.

G.Tuuder, "Kolmas maailm" eile, täna, homme. "Eesti Kommunist" 1966, nr.2.

Л.Александровская, Африка: экономические проблемы 60-х годов. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 5.

О.Клесмет, Баланс колониализма. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № II.

Колониализм сегодня. Политико-экономический справочник. Москва 1967.

Е.Морджинская, Идеологические основы неоколониализма. "Международная жизнь" 1967, № 3.

В.Рымалов, Империализм без империй. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 10.

Социальные силы и перспективы "третьего мира". "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 8.

Ю.Спичак, Аграрная реформа и новые пути Африки. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 5.

Э.Уткин, О развитии некапиталистической экономики. "Плановое хозяйство" 1967, № 4.

Учение В.И.Ленина об империализме и современность. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 5.

Н.Шмелев, Развивающиеся страны: социальный прогресс и экономический рост. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 2.

Н.Шмелев, Развивающиеся страны: формирование хозяйственного механизма. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 8.

Teema: KAPITALI TAASTOOTMISE ISEÄRASUSED TÄNAPÄEVA TINGIMUSTES. ARENEMISE EBAÜHTLUSE SUURENEMINE JA KAPITALISMI VASTUOLUDE TERAVNEMINE

Põhiküsimused

1. Kapitalistliku taastootmise iseärasused kaasajal:
  - a) tootmise kasvutempo ebaühtlus vanades ja uutes tootmisharudes kaasaegse teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingimustes;
  - b) struktuurilised muutused arenenud kapitalistlike maade majanduses. Vahekorra muutumine tootmis- ja mittetootmissfääri vahel;
  - c) muutused kapitalimahutuste struktuuris;
  - d) tootmisvõimsuste alakoormatus. Krooniline tööpuudus;
  - e) imperialistliku parasitismi kasv.

2. Kaasaegse teaduslik-tehnilise progressi, majanduses toimivate struktuuriliste muutuste, kapitalistliku majanduse militariseerimise, tarbimiskrediidi ning riigi finants- ja krediitpoliitika mõju siseturu mahule.

3. Referaat: Majanduskriisid sõjajärgsel perioodil ja nende iseärasused.

4. Kapitalismi ebaühtlase arenemise seaduse toime omapärra käesoleval perioodil.

5. Imperialistliku "integratsiooni" olemus ja vastuolud.

Kirjandus

- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, esimene osa, IV-VII. Tallinn 1968.
- * Kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamise avaldus (1960.a.nov.). 1957.a. ja 1960.a. Moskvast toimunud kommunistlike ja töölispartei esindajate nõupidamise dokumendid. Tallinn 1964.
- * Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi resolutsioon NLKP Keskkomitee aruande põhjal, I osa. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 160-164.
- * L.I. Brežnev. NLKP Keskkomitee aruanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressile, I osa, §2. NLKP XXIII kongressi materjalid. Tallinn 1966, lk. 9-12.
- V. Golubkin, Kas Inglismaa suudab ujuda üle La Manche'i? "Eesti Kommunist" 1967, nr. 7.
- A. Kõrna, Kapitalistlike maade majanduslikust olukorrast. Tallinn 1967. Rotaatorpaljundus.
- S. Menšikov, Kapitalistlik majandus ja selle vastuolud kaasaajal. Tallinn 1967.
- E. Moik, Kas kaasaegse kapitalismi iseloom on muutunud? "Küsimused ja Vastused" 1967, nr. 11.
- Ü. Sinisalu, Kapitalismi arenemise ebaühtluse suurenemine ja imperialistlike riikide vaheliste vastuolude teravnemine. TPI rotaprint. Tallinn 1969.
- M. Veelma, Kuidas määratakse valuutakursid? "Küsimused ja Vastused" 1968, nr. 5.
- A. Аникин, Международные валютные проблемы. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 5.
- Ю. Борко, Социальные последствия интеграции. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 4.
- Э. Брегель, Особенности воспроизводства капитала в современных условиях. "Экономические науки" 1968, № 5.
- Ю. Гудков, Новые противоречия в Общем рынке. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 5.
- М. С. Драгилев, Новые тенденции в развитии капиталистической экономики. Москва 1966.

- М.С.Драгилев, Н.И.Мохов, П.А.Кашутин, Современные вопросы политической экономики капитализма, гл. VIII, IX. Москва 1967.
- В.Дроздов, Неравномерность распределения золотовалютных резервов в период общего кризиса капитализма. "Экономические науки" 1968, № 6.
- "Капитал" К.Маркса и проблемы современного капитализма, гл. II, VIII, IX. Москва 1968.
- В.Кузнецов, Государственное потребление и изменения на капиталистическом рынке. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 12.
- М.Максимова, Экономическая интеграция: некоторые вопросы методологии. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 5.
- В.Мартынов, Послевоенный аграрный кризис. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 3.
- С.М.Меньшиков, Устарел ли экономический цикл? "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 8.
- Некоторые тенденции в мировой торговле. "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 1, стр. 150-157.
- Неравномерность экономического развития капиталистических стран (1950-1968 гг.). "Мировая экономика и международные отношения" 1969, № 4.
- Г.Солюс, Роль государства в мобилизации и перераспределения общественного капитала. "Мировая экономика и международные отношения" 1967, № 10.
- И.Сохань, Противоречия и ограниченность капиталистической аграрной интеграции. "Экономические науки" 1968, № II.
- Срывы и трудности капиталистической экономики. "Мировая экономика и международные отношения" 1968, № 7.

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 01130445 0

Heaks kildetud kateedri koosolekul
11.juunil 1969.aastal.